

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ,
ВИКОНАВЧОГО ОРГАНУ КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІСТРАЦІЇ)
КПНЗ «КИЇВСЬКА МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ»**

ПРОГРАМА

**з позашкільної освіти
дослідницько-експериментальний напрям**

«КІБЕРПСИХОЛОГІЯ»

Автори:

Найдьонова Любов Антонівна – доктор психологічних наук, член-кореспондент НАПН України, заступник директора з наукової роботи Інституту соціальної та політичної психології НАПН України.

Чаплінська Юлія Сергіївна – старший науковий співробітник лабораторії психології масової комунікації та медіаосвіти Інституту соціальної та політичної психології НАПН України.

Дятел Надія Леонідівна – молодший науковий співробітник лабораторії психології масової комунікації та медіаосвіти Інституту соціальної та політичної психології НАПН України.

Рецензенти:

Дворник Марина Сергіївна – завідувачка лабораторії соціальної психології особистості Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник

Паньковець Віталій Миколайович – доцент кафедри соціальної психології Факультету психології Київського Національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат психологічних наук, доцент

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Увесь світ віртуалізується, цифровізація суспільства і освіти набирає шалених обертів. Те, що вчора було лише кіберпанком, зустрічалося в фантастичних фільмах та комп'ютерних іграх, сьогодні стає матеріальною реальністю найближчого оточення: віртуальні секретарі, розумні роботи-речі; у кожній кишені власний штучний інтелект у смартфоні, звичними стали фітнес-браслети, смарт-годинники, гугл-карти та інші гаджети і застосунки. Розумними стають не лише пилососи, але цілі заводи і міста. Сучасні діти й підлітки інколи втрачають межу між віртуальним штучним кіберсвітом комп'ютерних ігор та соцмереж і реаліями повноформатного соціального життя і спілкування.

Діти часто отримують інформацію і засвоюють зразки поведінки з інтернету, кіберсоціалізуються, часто поза участю батьків – в умовах, коли зовнішній контроль медіа і кібер середовища стає неможливим.

Навчання в секції кіберпсихології передбачає формування системи знань про психологічні особливості взаємодії людини з кіберсвітом – штучно створеними інформаційно-технічними об'єктами і системами, які змінюють наше життя і суспільство. Навчання зорієнтовано на пошук, сприймання, критичний аналіз, адекватне оцінювання та осмислення різноманітних кібер-технологій (гейміфікації, віртуальної та доданої реальності, імерсивних технологій, робототехніки), а також створення безпечних кіберпрактик на основі усвідомленої системи цінностей і переконань у взаємодії з іншими людьми.

За допомогою курсу кіберпсихології формується ціннісна смислова саморегуляція – основний психологічний механізм, який допомагає розвивати особистість і протистояти негативним наслідкам кіберсоціалізації, мотивує застосування здобутих знань у практичній діяльності.

Послідовність блоків програми передбачає практичне засвоєння теоретичних знань від загального огляду психологічної науки через вивчення особливостей взаємодії людини зі штучним інтелектом до інновацій у власних кіберпрактиках. Програма призвана забезпечити різнобічний розвиток умінь, які дозволять ефективно та збалансовано взаємодіяти з сучасним кіберсередовищем, не просто розуміючи його закони та принципи, але і через наявність у людини власної картини світу, напрацьованих особистих цінностей та готовності їх відстоювати, розуміння соціокультурного й політичного контексту розвитку інформаційних технологій у сучасному світі і майбутньому людства.

Метою програми є формування в учнів системи знань щодо психологічного забезпечення безпеки інформаційно-технічних інновацій сучасного суспільства, особливостей побудови стосунків зі штучним інтелектом, роботами та іншими інформаційно-технічними об'єктами кіберпростору; розвитку критичного мислення та аналітичних здібностей щодо медіапростору і медіаспоживання, спрямованих на ефективну

реалізацію отриманих знань задля формування об'єктивної та осмисленої картини світу; засвоєння способів загальної та індивідуальної регуляції медіапрактик та напрацювання навичок захисту від кіберризиків.

Основні завдання програми полягають у формуванні таких компетентностей:

- *пізнавальної*: розвиток критичного мислення учнів та медіаграмотності, розвиток мотивації до вивчення і пояснення явищ та процесів медіасвіту, сприяння розширенню науково-дослідницького інтересу та формування дослідницьких навичок;

- *практичної*: опанування учнями уміння працювати з різними джерелами інформації та знання специфіки їх функціонування; вміння рефлексувати та регулювати власну діяльність як в межах медіапростору, так і зберігаючи баланс з іншими видами діяльності;

- *творчої*: розвиток в учнів умінь до свідомої зцілювальної медіаторчості для самовираження, здатності аналізу об'єктів медіаторчості на аудиторію та вміння прогнозувати вплив, який матимуть їх власні твори на користувачів;

- *соціальної*: розуміння соціальної ролі медіапростору, його невід'ємності та масштабності в сучасному світі, переваги та виклики збільшення кількості екранного часу у зв'язку з пандемією, вміння протистояти загальномережевим проблемам кіберризиків та специфічним для України наслідкам інформаційної війни.

Програма секції медіапсихології розрахована на роботу з учнями старшого шкільного віку. Програма передбачає навчання учнів 9–11 класів в секції. Кількісний склад навчальної групи – 10–12 учнів.

Важлива роль надається розвитку навичок критичного мислення та саморегуляції, а також проведенню медіапсихологічних досліджень, рефлексії набутого досвіду, вирішенню творчих завдань та формуванню медіакультури учнів.

Програма ґрунтується на Державному стандарті базової і повної загальної освіти.

Зміст програми реалізується з огляду на здібності на вікові особливості учнів за допомогою як традиційних форм і методів навчання (індивідуальна, групова форми, методи бесіди, лекції, екскурсії, семінари, практикуми у наукових закладах), так і інтерактивних методів (круглий стіл, тренінг, моделююча гра, дебати, навчальна дискусія, метод case-study або метод конкретних ситуацій).

Під час проведення занять керівник секції використовує різноманітні засоби навчання: презентації, наочні посібники, роздатковий матеріал, технічні засоби навчання.

Програма передбачає варіативність технологій, методів, форм навчання. У процесі організації навчально-виховного процесу застосовуються сучасні технології, що зарекомендували себе як ефективні та цікаві, зокрема сформульовані за принципами НУШ.

Заняття секції поєднують онлайн та офлайн формати, використовуючи різноманітні методи навчання, серед яких: пояснювально-ілюстративні (розповідь, пояснення, бесіда, демонстрація, досліди та ін.), репродуктивні (відтворювальні) та проблемно-пошукові (проблемне викладення матеріалу, дослідницькі, частково-пошукові) методи навчання.

Учасники програми мають змогу представляти результати своїх досліджень у наукових конференціях, семінарах та круглих столах, які проводяться науково-дослідними інститутами, вищими навчальними закладами та у науково-дослідницькій роботі Малої академії наук.

Перевірка та оцінювання знань й умінь учнів здійснюється під час виконання вихованцями практичних робіт, а також у формі вікторин, змагань, під час захисту наукових робіт.

Програма є орієнтовною. Керівник секції може вносити зміни й доповнення у зміст програми, плануючи свою роботу з урахуванням інтересів її членів чи обраного напрямку діяльності позашкільного навчального закладу.

Розподіл годин за темами – орієнтовний. Керівник секції, виходячи з рівня підготовки учнів, може визначати, скільки годин потрібно на опанування тієї чи іншої теми, і внести до програми відповідні корективи. Перелік обладнання у програмі подано, як орієнтовний відповідно до можливостей закладів освіти. Рекомендовано проведення екскурсій і використання центрів колективного користування технологіями, з якими учні прагнуть познайомитися, зокрема щодо роботехніки, розумних речей тощо.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	Усього	теоретичних	практичних
Вступ. Знайомство. Презентація секції «Кіберпсихологія»	4	-	4
Розділ 1. Теорія проведення наукових досліджень	54	12	42
1.1. Основні принципи кіберпсихологічних досліджень. Тематичне різноманіття кіберпсихології як новітньої галузі в системі психологічних наук	9	2	7
1.2 Основні методи науково-психологічних досліджень.	12	2	12
1.3. Вибір теми і предмету наукового кіберпсихологічного дослідження.	9	2	7
1.4. Основні поняття наукового дослідження та шляхи їх визначення.	9	2	7
1.5. Вимоги до робіт, що подаються на II етап Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідних робіт.	9	2	7
Розділ 2. Кіберпсихологія і технології	45	10	35
2.1. Інженерна психологія. Автоматизація і роботизація. Штучний інтелект і алгоритми. Цифрові двійники і машинне навчання. Розумні речі і міста.	9	2	7
2.2. Людина інформаційного суспільства. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій. Основи сучасної аналітики та пошук інформації.	9	2	7
2.3. Психологія взаємодії у кіберпросторі. Ігрові і комерційні середовища. Світи, функції і ролі у кібервзаємодії.	9	2	7
2.4. Роботопсихологія. Типи роботів і розмаїття штучного інтелекту. Виробники і споживачі в кіберпросторі.	9	2	7

2.5. Права дитини в цифровому середовищі.	9	2	7
Розділ 3. Кіберкультура і Інтернет-психологія	27	6	21
3.1. Інтернет як технологія та як соціальний контекст. Нові можливості і ризики.	9	2	7
3.2. Бюджет часу та психологічне благополуччя. Благополуччя в кіберпросторі і добробут.	9	2	7
3.3. Нетикет та емоційна регуляція онлайн-комунікації.	9	2	7
Розділ 4. Картина світу в кіберпросторі. Ігрові світи.	36	8	28
4.1. Кіберсвіти як ресурс розвитку особистості. Співвідношення онлайн та офлайн світів у формуванні світогляду	9	2	7
4.2. Ризики нерегульованого і надмірного перебування в кіберпросторі. Кіберспорт.	9	2	7
4.3. Механізми впливу кіберпростору на особистість. Види маніпуляцій. Кібербулінг і чаттінг.	9	2	7
4.4. Соціальний досвід у кіберпросторі. Аватари і персонажі. Парасоціальні стосунки з ботами.	9	2	7
Розділ 5. Критичне мислення в кіберпросторі	54	12	42
5.1. Звичка та мотивація перевірки інформації. Уміння задавати питання. Мова кіберпростору.	9	2	7
5.2. Логіка і економіка інформації. Кібергроші і алгоритми.	9	2	7
5.3. Цілі, завдання та користь споживання інформації. Досягнення в кіберпросторі і офлайн-реальність	9	2	7
5.4. Принципи формальної та неформальної логіки в аналітиці. Кіберінструменти посилення власного інтелекту.	9	2	7
5.5. Установки, упередженість та «білі плями» людського сприймання. Сенсори нового покоління. Зд-звук,	9	2	7

гаптика.			
5.6. Критичне мислення в онлайн комунікації та розширеній реальності.	9	2	7
Розділ 6. Системний аналіз та стратегічне мислення	36	8	28
6.1. Причинно-наслідкові зв'язки у прийнятті рішень. Ефект присутності і психологія сприймання.	9	2	7
6.2. Ієрархізація даних та вміння визначати пріоритетність даних. Кібервізуалізації і різні модальності сприймання, когнітивні стилі і мислення.	9	2	7
6.3. Комплексне вирішення задач і гнучкість мислення. Дизайн кіберпростору, управління увагою і особливості темпераменту (юзерський досвід).	9	2	7
6.4. Планування та прогнозування. Часова перспектива в кіберпросторі.	9	2	7
Розділ 7. Саморегуляція та емоційний інтелект в кіберпросторі	54	12	42
7.1. Актуальність розвитку емоційного інтелекту. Чи можуть роботи кохати? Штучний емоційний інтелект.	9	2	7
7.2. Ціннісно-смілова саморегуляція. Чим можуть допомогти роботи? Чому людство навчить роботів своїми діями?	9	2	7
7.3. Рефлексія. Оцінка зворотного зв'язку. Групова рефлексія та імерсивні технології.	9	2	7
7.4. Саморегуляція сприймання віртуальної, доданої, розширеної реальності.	9	2	7
7.5. Рольовий підхід у вирішенні задач. В чому роботи кращі, з якими завданнями люди справляються краще роботів?	9	2	7
7.6. Основні стратегії і техніки опанування і самопрезентації.	9	2	7
Розділ 8. Безпека в кіберпросторі	36	8	28
8.1. Інформаційна безпека в	9	2	7

кіберпросторі. кібербезпека. кіберзлочини.	Кібератаки Кіберполіція	i i			
8.2. Шляхи протидії різним видам кібербулінгу та іншим загрозам.			9	2	7
8.3. Традиції та ініціативи захисту дитини в інформаційному просторі. Загальні алгоритми захисту.			9	2	7
8.4. Оптимізація різних видів взаємодії та індивідуальні моделі захисту.			9	2	7
Підсумкове заняття. Висновки.			2	2	-
Захист індивідуальних досліджень			16	2	14
Всього			360	80	280

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Розділ, тема

Вступ. Знайомство. Презентація секції «Кіберпсихологія» (4 год)

Ознайомлення з Правилами техніки безпеки. Знайомство з програмою роботи секції кіберпсихології. Огляд кіберпсихології як науки. Представлення своїх пізнавальних і наукових інтересів учасниками секції.

Розділ 1. Теорія проведення наукових досліджень (9 год)

1.1. Основні принципи кіберпсихологічних досліджень. Тематичне різноманіття кіберпсихології як новітньої галузі в системі психологічних наук (9 год)

Теоретична частина. Базові поняття кіберпсихології. Напрями та особливості побудови кіберпсихологічних досліджень.

Практична частина. Участь у дискусії щодо сучасного кіберпростору з представниками інформаційно-технологічної індустрії. Епохи кіберпростору. Фантасти і футурологи.

1.2. Основні методи науково-психологічних досліджень (17 год)

Теоретична частина. Основні методи науково-психологічних досліджень. Доказовість. Перенесення висновків на інших досліджуваних. Стандартизація методів дослідження. Поняття надійності та валідності. Дизайн дослідження.

Практична частина. Найвідоміші психологічні дослідження та експерименти (спостереження, бесіда, тести, моделювання). Їх слабкі та сильні сторони. Застосування традиційних психологічних методів у кіберпсихології. Формула успішної науки: сумнівайся, перевіряй, домовляйся, радій.

1.3. Вибір теми і предмету наукового кіберпсихологічного дослідження (9 год)

Теоретична частина. Планування медіапсихологічного дослідження. Етичний кодекс та культура дослідника.

Практична частина. Визначення основних елементів наукових робіт учнів на основі обраної теми.

1.4. Основні поняття наукового дослідження та шляхи їх визначення (9 год)

Теоретична частина. Мета та принципи визначення наукової новизни, актуальності, об'єкту, предмету, гіпотези, мети та завдань наукового дослідження.

Практична частина. Підготовка плану дослідження та його оформлення.

1.5. Вимоги до робіт, що подаються на II етап Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідних робіт (9 год)

Теоретична частина. Загальні положення проведення II етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідних робіт. Вимоги до оформлення роботи поданої на конкурс-захист МАН для різного віку.

Практична частина. Екскурсія в офіс Гугл в Україні (або іншої ІТ-компанії). Зустріч з професійним кіберпсихологом.

Розділ 2. Кіберпсихологія і технології (45 год)

2.1. Інженерна психологія. Автоматизація і роботизація. Штучний інтелект і алгоритми. Цифрові двійники і машинне навчання. Розумні речі і міста (9 год)

Теоретична частина. Історія розвитку кіберпсихології. Інженерна психологія. Автоматизація і роботизація. Штучний інтелект і алгоритми. Цифрові двійники і машинне навчання. Розумні речі і міста. Сучасний дослідницький ландшафт. Цифровізація і кіберпсихологія.

Практична частина. Обговорення досвіду взаємодії з кіберпростором і технологіями. Практикум з управління розумними речами (пилосос). Програмування і моделювання психологічного дослідження.

2.2. Людина інформаційного суспільства. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій. Основи сучасної аналітики та пошук інформації (9 год)

Теоретична частина. Кіберсоціалізація та її вікові норми. Ключові принципи цифрової і медіаграмотності.

Практична частина. Принципи забезпечення інформаційної безпеки в умовах інфодемії, міфологізація ковід.

2.3. Психологія взаємодії у кіберпросторі. Ігрові і комерційні середовища. Світи, функції і ролі у кібервзаємодії (9 год)

Теоретична частина. Види взаємодії з медіаресурсами, їх особливості. Можливості та правила різних видів взаємодії у онлайн середовищі.

Практична частина. Діагностика медіапрактик особистості. Застосунки, що допомагають відслідковувати та корегувати медіаактивність.

2.4. Роботопсихологія. Типи роботів і розмаїття штучного інтелекту. Виробники і споживачі в кіберпросторі (9 год)

Теоретична частина. Розвиток роботехніки і роботопсихології. Медіаефекти та їх психологічні механізми. Медіавплив на уявлення про кіберпростір і роботів

Практична частина. Практикум «Фільм-аналіз на тему роботів»

2.5. Права дитини в цифровому середовищі (9 год)

Теоретична частина. Сучасні українські практики та перспективи розвитку питання захисту дитини в кіберпросторі. Концепція забезпечення цифрових прав дитини. Концепція виховання дитини в цифровому просторі.

Практична частина. Пишемо закон про права дитини у взаємодії з роботами, кіборгами, штучним інтелектом та іншими парасоціальними суб'єктами кіберпростору.

Розділ 3. Кіберкультура і Інтернет-психологія (27 год)

3.1. Інтернет як технологія та як соціальний контекст. Нові можливості і ризики (9 год)

Теоретична частина. Сучасні питання кіберпростору. Соціальні мережі. «Інформаційні бульбашки» онлайн взаємодії. Штучний інтелект і тілесність. Біохакінг і телемедицина.

Практична частина. Обговорення сучасних міфів кіберсвіту та потенційних шляхів його розвитку. Знайомство з цифровими застосунками для здоров'я.

3.2. Бюджет часу та психологічне благополуччя. Благополуччя в кіберпросторі і добробут (9 год)

Теоретична частина. Концепція економіки власного часу. Медіапрактики в бюджеті вільного часу та у навчанні. Прокрастинація і способи запобігти. Рефлексивний підхід та оптимізація діяльності.

Практична частина. Тренінг з аналізу та оптимізації кіберпрактик для підвищення психологічного благополуччя.

3.3. Нетикет та емоційна регуляція онлайн-комунікації (9 год)

Теоретична частина. Мова кіберпростору. Механізми діалогу культур в інтернеті. Передавання і викривлення інформації під час спілкування. Синхронне і асинхронне онлайн-спілкування.

Практична частина. Особливості етикету в онлайн-спілкуванні. Нетикет у різних країнах. Тренінг «Розпізнання і протидія мові ворожнечі».

Розділ 4. Картина світу в кіберпросторі. Ігрові світи (9 год)

4.1. Кіберсвіти як ресурс розвитку особистості. Співвідношення онлайн та офлайн світів у формуванні світогляду.

Теоретична частина. Інтернет як засіб розширення горизонтів комунікативної свободи. Можливості набуття соціокультурного досвіду. Організація подій. Цінності в світі і кіберсвіті: один світогляд на багато світів.

Практична частина. Тренінг «Світоглядне ядро і картина світів».

4.2. Ризики нерегульованого і надмірного перебування в кіберпросторі. Кіберспорт (9 год)

Теоретична частина. Кіберспорт: історія виникнення і перспективи розвитку. Суб'єктивне та об'єктивне сприйняття кіберспорту. Азарт і змагання: психологічні аспекти. Регулювання і міра перебування в кіберпросторі. Саморегуляція при використанні інтернету.

Практична частина. Діагностика соціального благополуччя особистості. Дискусія «Як регулюються різні кіберсвіти? Ядро саморегуляції»

4.3. Механізми впливу кіберпростору на особистість. Види маніпуляцій (9 год)

Теоретична частина. Маніпуляції у кіберпросторі та в індивідуальному спілкуванні. Профілювання і таргетована реклама. Способи відслідковування маніпуляцій та протистояння.

Практична частина. Основи критичного мислення – способи протистояння маніпуляціям та прийняття рішень в умовах тиску.

4.4. Соціальний досвід у кіберпросторі. Аватари і персонажі. Парасоціальні стосунки з ботами (9 год)

Теоретична частина. Сучасна міфологія та поведінкові патерни у кіберсвітах. Формування уявлень про соціальну взаємодію. Парасоціальні стосунки.

Практична частина. Дискусія: «Кіберпростір і стосунки: дружба і кохання в кіберпросторі і в житті».

Розділ 5. Критичне мислення в кіберпросторі (54 год)

5.1. Звичка та мотивація перевірки інформації. Уміння задавати питання. Мова кіберпростору (9 год)

Теоретична частина. Навіщо перевіряти інформацію? Критичне мислення як компетенція майбутнього та запорука особистого благополуччя. Аргументи і взаєморозуміння. Роботи-лінгводроїди (як виникає мова).

Практична частина. Розвиваюча гра: «Правда чи вигадка? Міські легенди та хибні переконання»

5.2. Логіка і економіка інформації. Кібергроші і алгоритми (9 год)

Теоретична частина. Поняття інформації, її види та способи передачі. Інформація і гроші. Властивості інформації. Властивості грошей. Класифікація ресурсів, якими обмінюються люди. Теорія ігор: ресурси і вигоди. Прогнозування на основі даних. Біг-дата і алгоритми.

Практична частина. Різновиди кібергрошей: електронні картки, блокчейн, біткоїн, скіни, дата-гроші. Конвертації.

5.3. Цілі, завдання та користь споживання інформації. Досягнення в кіберпросторі і офлайн-реальність (9 год)

Теоретична частина. Визначення особистих та командних цінностей при роботі над спільними задачами. Цілі і прагнення. Кіберпанк і моделі успіху.

Практична частина. Рольова гра «Далека веселка» (що в кінці райдуги).

5.4. Принципи формальної та неформальної логіки в аналітиці. Кіберінструменти посилення власного інтелекту (9 год)

Теоретична частина. Індукція та дедукція в практичному застосуванні. Відмінність формальної та неформальної логіки. Аргументи та докази. Вага елементів інформації.

Практична частина. Вирішення задач з формальної та неформальної логіки. Огляд застосунків для різних інтелектуальних задач і підвищення організованості.

5.5. Установки, упередженість та «білі плями» людського сприймання. Сенсори нового покоління. Зд-звук, гаптика (9 год)

Теоретична частина. Поняття установки. Звідки виникають упередження та методи роботи з ними. Особливості та основні види викривлень сприймання. Сенсорна система і пам'ять у реалі і віртуалі. Повноформатна взаємодія і розширена реальність. Сенсорна система і сенсори нового покоління.

Практична частина. Демонстрація відео з місця події та подальша гра «Покази свідків».

5.6. Критичне мислення в онлайн комунікації та розширеній реальності (9 год)

Теоретична частина. Особливості сприймання інформації та емоційного реагування в онлайн комунікації. Навички саморегуляції та критичної оцінки ситуації в онлайн взаємодії.

Практична частина. Розробка моделей реагування в умовах виникнення різних кіберзагроз.

Розділ 6. Системний аналіз та стратегічне мислення (36 год)

6.1. Причинно-наслідкові зв'язки у прийнятті рішень. Ефект присутності і психологія сприймання (9 год)

Теоретична частина. Моделі та методи прийняття рішень. Поняття достатньої поінформованості. Етапи прийняття рішень. Наслідки та відповідальність. Вплив присутності іншого. Ефект присутності у кіберпросторі.

Практична частина. Комплексний аналіз історичної події за вибором.

6.2. Ієрархізація даних та вміння визначати пріоритетність даних. Кібервізуалізації і різні модальності сприймання, когнітивні стилі і мислення (9 год)

Теоретична частина. Принципи організації інформації. Категорія та

ієрархія. Індивідуальні, суспільні інтереси та мета завдання. Когнітивні стилі в роботі з інформацією. Візульні і аудіальні переваги. Діапазони найвищої продуктивності.

Практична частина. Вправа-фасилітація «Організація шкільного концерту»

6.3. Комплексне вирішення задач і гнучкість мислення. Дизайн кіберпростору, управління увагою і особливості темпераменту (юзерський досвід) (9 год)

Теоретична частина. Концепція VUCA-світу. Складнокоординованість. Перетворення проблеми на задачу. Етапи вирішення задач. Розвиток умінь комплексного рішення задач. Дизайн кіберпростору, управління увагою і особливості темпераменту (юзерський досвід).

Практична частина. Вправи на вміння комплексно вирішувати проблеми «Золота рибка», «Так/Ні», задачі на кмітливість.

6.4. Планування та прогнозування. Часова перспектива в кіберпросторі (9 год)

Теоретична частина. Принципи побудови прогнозів. Вміння робити висновки на основі неповних фактів. Прогноз, план і реалізація. Воля і організованість. Психологічний час і часова перспектива в кіберпросторі.

Практична частина. Дискусія на тему перспектив глобалізації та можливого майбутнього.

Розділ 7. Саморегуляція та емоційний інтелект в кіберпросторі (54 год.)

7.1. Актуальність розвитку емоційного інтелекту. Чи можуть роботи кохати? Штучний емоційний інтелект (9 год)

Теоретична частина. Поняття саморегуляції та емоційного інтелекту та їх роль в структурі особистості. Емоційно-вольова сфера людини і штучний інтелект. Розпізнавання емоцій. Штучне моделювання емоцій. Штучний емоційний інтелект – міф чи завдання найближчих років?

Практична частина. Тренінг «Емоційна палітра»

7.2. Ціннісно-смілова саморегуляція. Чим можуть допомогти роботи? Чому людство навчить роботів своїми діями? (9 год)

Теоретична частина. Аналіз власних цінностей. Вміння розрізняти особисті та навіяні погляди. Ідеали і мотивація. Цінності і смисли в навчанні і машинному навчанні.

Практична частина. Діагностика ціннісних орієнтацій та мотивації. Дискусія «Чиї цінності і смисли в кіберпросторі»

7.3. Рефлексія. Оцінка зворотного зв'язку. Групова рефлексія та імерсивні технології (9 год)

Теоретична частина. Функції рефлексії в творчості і в комунікації. Конфліктність і конфлікт. Критика та зворотній зв'язок. Вміння взаємодіяти з конструктивною та не конструктивною критикою. Імерсивні технології і суб'єкти.

Практична частина. Рефлексивна гра як антиманіпуляція. Критичне мислення і групова рефлексія.

7.4. Саморегуляція сприймання віртуальної, доданої, розширеної реальності (9 год)

Теоретична частина. Віртуальна, додана, розширена та інші реальності. Базова реальність. Базові стратегії самоконтролю. Динаміка і етапи перебігу емоцій, їх усвідомлення та саморегуляція на кожному з етапів.

Практична частина. Емпатія та співпереживання у онлайн та офлайн взаємодії.

7.5. Рольовий підхід у вирішенні задач. В чому роботи кращі, з якими завданнями люди справляються краще роботів? (9 год)

Теоретична частина. Поняття ролі в діяльності. Рамка ситуації при виборі моделі поведінки. Робота з позиції «я-індивідуальність» та «я-виконавець ролі».

Практична частина. Тренінг самовладнання та управління власними емоціями в рольовому моделюванні взаємодії між людьми і між людьми і роботами.

7.6. Основні стратегії і техніки опанування і самопрезентації (9 год)

Теоретична частина. Стратегії опанування стресів. Діапазон стратегій. Самопрезентація. Імідж та створення власного бренду. Слабкі та сильні сторони у самопрезентації. Як подолати хвилювання.

Практична частина. Рольова гра з самопрезентації у заданій сфері.

Розділ 8. Безпека в кіберпросторі (36 год)

8.1. Інформаційна безпека в кіберпросторі. Кібератаки і кібербезпека. Кіберполіція і кіберзлочини (9 год)

Теоретична частина. Інформаційна безпека і кібербезпека. Поняття кіберімунітет та психологічний самозахист. Кібератака і кібербезпека. Кіберзлочини і кіберполіція.

Практична частина. Практикум з протистояння кіберризикам, маніпуляціям та медіанасильству.

8.2. Шляхи протидії різним видам кібербулінгу та іншим загрозам (9 год)

Теоретична частина. Проблема кібернасильства та кібербулінгу.

Класифікація і види кібербулінгу. Кіберризика та протидія.

Практична частина. Поради щодо профілактики та подолання кібербулінгу.

8.3. Традиції та ініціативи захисту дитини в інформаційному просторі. Загальні алгоритми захисту (9 год)

Теоретична частина. Сучасна практика захисту прав людини в інтернеті. Міжнародні та національні практики. Організації та події, пов'язані з захистом дитини в інтернеті.

Практична частина. Участь у круглому столі на тему «Захист дитини в інтернеті»

8.4. Оптимізація різних видів взаємодії та індивідуальні моделі захисту (9 год)

Теоретична частина. Оцінка особистих ресурсів та напрацювання індивідуальних моделей поведінки та захисту в умовах кібернебезпек.

Практична частина. Брейншторм на тему: «Поради для батьків щодо захисту дитини в інтернеті»

Підсумкове заняття. Висновки (2 год)

Підведення підсумків роботи секції за навчальний рік. Визначення перспектив подальших наукових розвідок учнів.

Захист індивідуальних досліджень (16 год)

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Члени секції мають знати:

- визначення кіберпсихології як науки та її основні поняття;
- місце кіберпсихології в системі сучасних наук;
- основні напрями сучасної кіберпсихології;
- методи збору психологічної інформації та методика проведення психодіагностичних досліджень;
- вимоги до оформлення роботи дослідника Малої академії наук;
- основні компетенції особистості майбутнього;
- принципи впливу кіберпростору та новітніх технологій;
- алгоритми аналізу інформації;
- способи саморегуляції та інформаційного захисту;
- основні відмінності онлайн та офлайн взаємодії
- принципи нетикету.

Члени секції мають уміти:

- проводити повний цикл кіберпсихологічного дослідження;
- презентувати результати власної роботи на широкий загал;

- використовувати різні інформаційні джерела та критично їх оцінювати;
- оформляти науково-дослідну роботу відповідно до вимог
- використовувати методи самопізнання та самовдосконалення;
- визначати впливи кіберпростору на особистість та власний вплив;
- регулювати власну діяльність та підтримувати баланс взаємодії у кіберпросторі.

Члени секції мають набути досвід:

- здійснення дослідження у галузі кіберпсихології;
- використання психодіагностичного інструментарію;
- опису результатів дослідження;
- оформлення науково-дослідницької роботи члена Малої Академії наук.

Обладнання	Кількість шт.
Апаратура:	
Принтер	1
Мультимедійний проектор	1
Екран/дошка	1
Накопичувач USB Flash-drive	1
Наушники	За кількістю учнів
Окуляри 3D реальності	За кількістю учнів
Планшети	За кількістю учнів
Комп'ютер	За кількістю учнів
Робот	1
Канцелярське приладдя:	
Папір друкарський А-4, А-3	За потребою
Кольоровий папір	За потребою
Ножиці	За потребою
Кулькові ручки	За потребою
Фломастери	За потребою
Фарби і пензлики	За потребою
Кольорові олівці	За потребою
Графітні олівці	За потребою
Папки	За потребою
Файли	За потребою

ЛІТЕРАТУРА

1. Баришполец О.Т. Український словник медіакультури / О.Т. Баришполец. – К. : Міленіум, 2014. – 196 с.
2. *Баришполец О. Т.* Брехня в інформаційному просторі та між особовій комунікації: монографія / Національна академія педагогічних наук, Інститут соціальної та політичної психології. – Кіровоград, 2014. – Імекс-ЛТД, – 648 с.
3. Бурлачук Л.Ф. Психодіагностика личности. – К.: Здоров'я, 2011. – 248 с.
4. Голубева Э.А. Способности и индивидуальность. – М.: «Прометей», 2003. – 306 с.
5. Дворник М.С. Прокрастинація в конструюванні особистісного майбутнього. – Кр., 2018.
6. Кіберсоціалізація в умовах інформаційної війни / Матеріали науково-практичного семінару (м. Київ, 16 травня 2018 р.) ; [за ред. Н.Л. Дятел]. – [Електронний ресурс]. – 2018. – режим доступу: <http://mediaosvita.org.ua/book/kibersotsializat...matsijnoyi-vijny/>
7. Медіаграмотність та інформаційна безпека : інформаційний бюлетень / За наук. ред. Л. А. Найдьонової, упоряд. О. О. Кришовська [Найдьонова Л. А., Дятел Н. Л., Вознесенська О. Л., Череповська Н. І., Обухова Н. О., Чаплинська Ю. С., Дідик Н. І.]. – К. : Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України, 2018 – 128 с.
8. Медіакультура. Навчальна програма для учнів 9, 10, 11 класів закладів загальної середньої освіти (три роки навчання) / Л. А. Найдьонова, Н. І. Череповська, О. Л. Вознесенська, Ю. С. Чаплинська, Н.О. Обухова, Н. Л. Дятел, І. О. Бондаревська, О. О. Кришовська; уклад. Л. А. Найдьонова, Н. І. Череповська; за ред. Л. А. Найдьонової; Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. – Київ, 2018. – 78 с.
9. «Медіатравма в умовах інформаційної війни: психологічний та педагогічний аспекти» [Електронний ресурс] / Матеріали I Всеукраїнської наукової конференції (м. Київ, 20–21 червня 2017 р.) // mediaosvita.org.ua. – 2017 – Режим доступу до ресурсу: <http://mediaosvita.org.ua/book/materialy-vseukrayinskoyi-naukovo-praktychnoyi-konferentsiyi-mediatravma-v-umovah-informatsijnoyi-vijny-psyhologichnyj-ta-pedagogichnyj-aspekty/>
10. Медіакультура: підручник для учнів старших класів / за ред. Л. А. Найдьонової (електронне видання). К., 2018.
11. Найдьонова Л.А. Діагностика булінгу і кібербулінгу. К., 2020.
12. Найдьонова Л.А. Кібербулінг: розпізнання і захист. – К., 2014.
13. Петровская Л.А. Компетентность в общении. Социально-психологический тренинг. – М.: Изд. МГУ, 2009. – 216 с.
14. Практикум «Медіакультура»: Робочий зошит курсу за вибором для учнів

- 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів / Л. А.Найдьонова, О. Т. Баришполець, О. Є. Голубєва; упоряд. Н.І.Череповська,. – К. : Міленіум, 2017. – 94 с.
15. Психологія особистості: Словник-довідник / За ред. П.П. Горностая, Т.М. Титаренко. – К.: Рута, 2001. – 320 с.
16. Рибалка В.В. Психологія розвитку творчої особистості: Навч. посібник. – К., ІЗМН, 2006. – 236 с.
17. Терно С. Теорія розвитку критичного мислення (на прикладі навчання історії) / С. О. Терно: [посібник для вчителя]. — Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2011. — 105 с
18. Технології розвитку критичного мислення учнів / Кроуфорд А., Саул В., Метьюз С., Макінстер Д.; Наук. ред., передм. О. І. Пометун. — К.: Вид-во «Плеяди», 2006. — 220 с.
19. Титаренко Т. М. Психологічне здоров'я особистості: засоби самопомоги в умовах тривалої травматизації. - Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2018.
20. Экономическая психология / Под ред. И.В. Андреевой. – СПб.: Питер, 2000. – 512 с.
21. Шейбе С., Рогоу Ф. Медіаграмотність: Підручник для вчителів / Сінді Шейбе, Фейз Рогоу / Пееркл. з англ. С.Дьома; за загал. ред. В.Ф. Іванова, О.В. Волошенюк. – К.: Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2017. – 319 с
22. Щекин Г.В. Как эффективно управлять людьми: психология кадрового менеджмента. – К.: МАУП, 1999. – 400 с.
23. Talbot M. Critical Reasoning [Електронний ресурс] // Philosophy Now – Jan, 2015 – Режим доступу до ресурсу: https://philosophynow.org/issues/106/Critical_Reasoning
24. The 10 skills you need to thrive in the Fourth Industrial Revolution [Електронний ресурс] // The World Economic Forum. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-10-skills-you-need-to-thrive-in-the-fourth-industrial-revolution/>.
25. The Foundation for Critical Thinking. Defining Critical Thinking [Електронний ресурс] / The Foundation for Critical Thinking. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.criticalthinking.org>.

Додаткова література

26. Attrill, A., Fullwood, C. (2016). Applied Cyberpsychology: Practical Applications of Cyberpsychological Theory and Research. Palgrave Macmillan UK.
27. Attrill-Smith, A., Fullwood, C., Keep, M., Kuss, D.J. (2019) The Oxford Handbook of Cyberpsychology. Oxford University Press.
28. Barak, A. (2008) Psychological Aspects of Cyberspace: Theory, Research, Applications. Cambridge University Press 2008

- 29.Calleja, G. (2011) *In-Game: From Immersion to Incorporation*. MIT Press.
- 30.Connolly, I., Palmer, M., Barton, H., Gráinne, K. (2016). *An introduction to cyberpsychology*. Taylor and Francis;Routledge.
- 31.De Salle, R., Wynne, P. (2018).*Our Senses: An Immersive Experience*. Yale University Press
- 32.Ewalt , D.M. (2018). *Defying Reality: The Inside Story of the Virtual Reality Revolution*. Prentice Hall Press.
- 33.Gordo-López, A.J., Parker, I. (1999). *Cyberpsychology*. Macmillan Education UK
34. *Guidelines for parents and educators on Child Online Protection (2020)* ITU Publications International Telecommunication Union.
- 35.Harley, D., Morgan, J., Frith, H. (2018). *Cyberpsychology as Everyday Digital Experience across the Lifespan*. Macmillan Publishers Ltd.
- 36.Khader, M., Ne, S., Xiau, W., Cha, T. (2021). *Introduction to Cyber Forensic Psychology: Understanding the Mind of the Cyber Deviant Perpetrators*. World Scientific Pub Co Inc.
- 37.Lombard, M., Biocca, F., Freeman, J., Jsselsteijn, W., Schaevitz, R.J. (2015). *Immersed in Media: Telepresence Theory, Measurement & Technology*. Springer International Publishing.
- 38.Parsons, T. (2017). *Cyberpsychology and the Brain*. Cambridge University Press.
- 39.Parsons, T. (2019). *Ethical Challenges in Digital Psychology and Cyberpsychology*. Cambridge University Press.
- 40.Raghav, R. (2020). *Immersive Systemic Knowing: Advancing Systems Thinking Beyond Rational Analysis*. Springer International Publishing;Springer
- 41.Rubin, P. (2018). *Future Presence: How Virtual Reality Is Changing Human Connection, Intimacy, and the Limits of Ordinary Life*. HarperOne.
- 42.Steinicke, F. (2016). *Being Really Virtual: Immersive Natives and the Future of Virtual Reality*. Springer International Publishing;Springer
- 43.Wankel, C., Blessinger, P. (2012). *Increasing Student Engagement and Retention Using Immersive Interfaces: Virtual Worlds, Gaming, and Simulation*. Emerald Group Publishing Limited.
- 44.Whitty, M.T., Young, G. (2016). *Cyberpsychology: The Study of Individuals, Society and Digital Technologies*. BPS Blackwell.